

Camps de treball a països del sud

Vacances solidàries

Dos terços de la humanitat viuen a països del Tercer Món. Des de fa mig segle, la mala consciència del Primer s'ha manifestat de moltes maneres. Sovint la paraula *solidaritat* ha estat usada debades, com fa cinc segles el nom de Déu. Avui els camps de treball volen recuperar-ne el sentit.

Durant els anys seixanta, els països europeus van començar programes d'ajuda als països pobres. Amb més encerts o menys, la majoria de governs van destinar una ínfima part dels seus recursos a calmar la mala consciència. I els anys vuitanta van dur al nostre país, i a molts altres, la moda d'anar al Tercer Món, i no solament de gent cooperadora (tècnica) a través de les Organitzacions no Governamentals (ONG) acabades de crear, sinó també de gent sense especialització. La Nicaragua revolucionària, en concret, atreia les inquietuds humanitàries i polítiques més diverses, i va ser el començament dels camps de treball als països del Sud. Durant els anys que van estar sotmesos al bloqueig nord-americà, empesos per la necessitat, els nicaragüencs van acceptar sense reserves la solidaritat internacional. També van ser in comptables les interpretacions que tenien poc a veure amb la descripció de solidaritat que feia la poetessa Gioconda Belli: la tendresa dels pobles. Actualment organitzacions com la Coordinadora Catalana de Solidaritat amb Centramèrica, reconeixen que el nombre de voluntaris que volen participar en tasques desinteressades de solidaritat ha disminuït. Lluny de l'argument de la mort de les ideologies, molts coincideixen a afirmar que cal entrar en un procés de crítica i de redefinició de la solidaritat practicada fins ara, vist que aquesta paraula ha donat lloc a usos i abusos.

NOVES PERSPECTIVES

Malgrat la temporada baixa que regna

ARXIU

en alguns sectors, l'oferta de vacances solidàries no s'acaba pas. Al nostre país hi ha una llarga llista de comitès de solidaritat amb països, ONG i altres organitzacions, sobretot confessionals, on es pot aconseguir un bon programa per a "conèixer la realitat del Tercer Món i viure-la" durant un mes d'estiu o dos, tal com la propaganda anuncia. Els nous plantejaments són cada cop

més rigorosos pel que fa a la formació prèvia i al compromís posterior dels participants en els camps de treball. Mans Unides ha inclòs, fa poc, un programa dedicat als joves, i demana una dedicació de dos anys abans d'anar a la regió assignada. Però l'organització que aglutina més persones actualment al Principat és SETEM (Servei al Tercer Món). Distançat de plantejaments polítics i dependent dels escolapis, el SETEM ha articular per tercer any consecutiu sortides de joves a països poc industrialitzats. Enguany ha coordinat 22 projectes a països africans i llatinoamericans. Al novembre passat, i després de llançar una campanya amb el lema "Col·labora i aprèn del Tercer Món", el SETEM va quedar literalment col·lapsat per les demandes: gairebé 500 persones van acudir a apuntar-se als camps de treball. Però només 200 van poder obtenir la plaça que desitjaven, després de superar una exhaustiva selec-

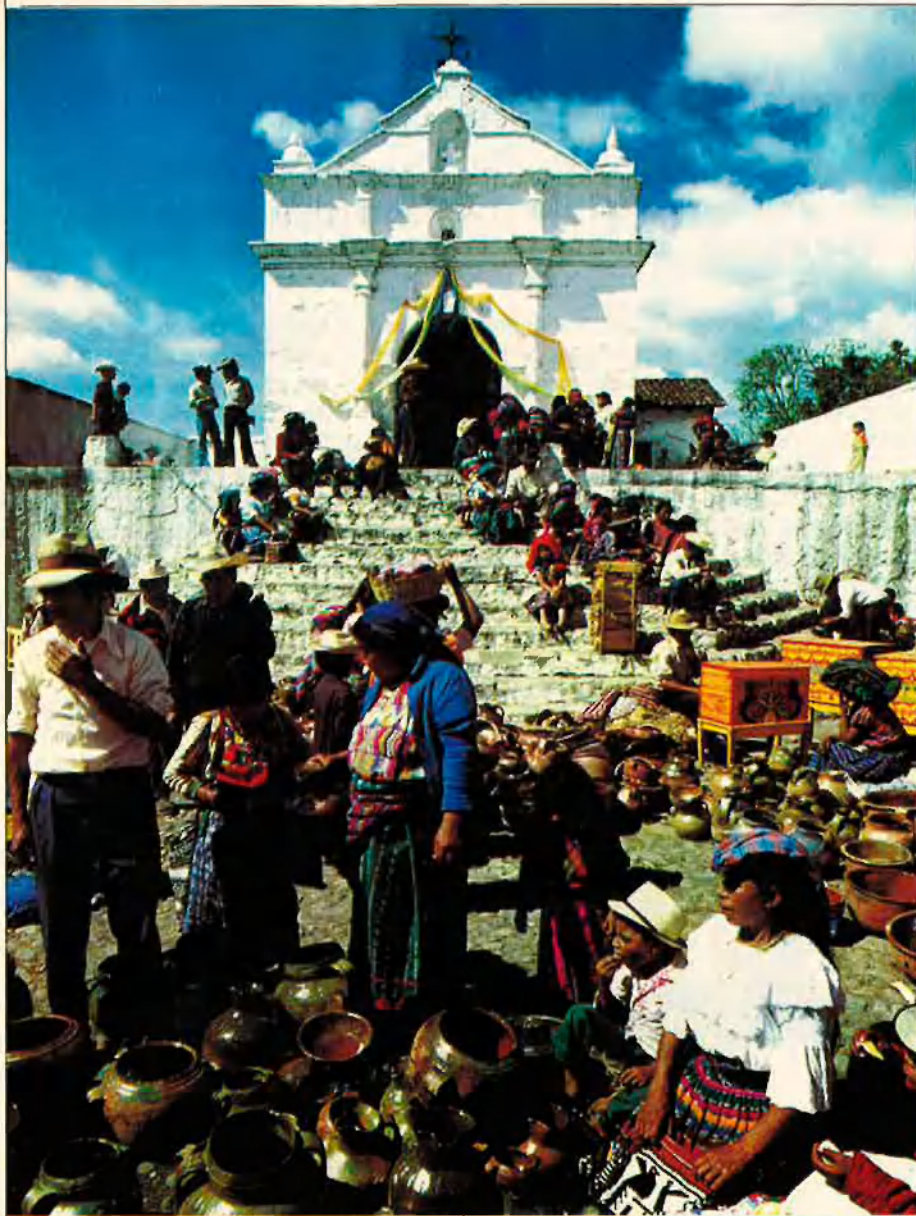
ció que valorava aquests elements: tenir més de 21 anys, ser de caràcter obert, adaptable i altruista, i estar vinculat a una entitat que realitzi una tasca social de voluntariat. En acabat, els seleccionats van iniciar la primera de les tres fases que proposa l'entitat: seguir els cursos de formació de sis mesos de durada, en què es treballen els problemes del Tercer Món i de la zona concreta on aniran. La segona fase és a l'agost, amb el camp de treball, on realitzen feines de construcció, agrícoles, d'alfabetització de nens i adults, etc. La continuïtat i la coherència són aspectes cabdals en aquesta llei d'experiències, i per això la tercera fase, igualment important, és la difusió de l'experiència al país.

U MÉS TRES

Pel que fa als objectius, comuns a la majoria d'organitzacions, consisteixen més que res a palpar la realitat, sortint de circuits turístics i implicant-se en la comunitat que els acull. Malgrat entendre les bones intencions d'aquestes iniciatives, Montse Figuerola (de Las Segovias, una de les associacions de cooperació més grans i criticades, amb presència a Barcelona i València), és escèptica quant a la utilitat dels camps de treball. Segons ella, la gran despesa del viatge no es veu compensada per una estada suficientment llarga ni per una especialització que faciliti una ajuda útil. Aquesta és una de les crítiques més freqüents contra els camps de treball. Per altra banda, una condició indispensable dels moviments

ARXIU

solidaris és de no creure mai que vagin a salvar res. Raúl Lira, membre del Casal d'Amistat amb Cuba de Badalona, considera que, això, no ho compleixen algunes organitzacions molt reconegudes al nostre país, ans practiquen "un post-colonialisme paternalista" en les seves activitats de cooperació. Per Lira, aquest tipus de solidaritat mal entesa ha fet molt de mal a les relacions entre països i ha provocat en alguns casos el rebuig dels destinataris mateixos de la solidaritat, ja que l'ajuda efectuada ha estat sovint "pur calc d'esquemes de les societats d'on la gent provenia, que no podrà alliberar mai de l'opressió... Sovint s'ha confós fraternitat amb realització personal, i ajuda mútua amb disfressa de vells mecanismes de submissió. En la solidaritat, tan perillosa és la mala fe –aprofitar-se de la superioritat econòmica– com la ingenuïtat". Contra la ingenuïtat alerta també Virtuts Sambró, membre dels comitès del quasi sant Óscar Romero, entitat que té set grups al nostre país i que organitza estades a Amèrica Central. Contundent, afirma que la gent del Tercer Món "potser és pobra, però no beneïta. Si vas a Nicaragua sense tocar de peus a terra, és molt fàcil que t'enredin. Et cridaran "¡Viva Nicaragua libre!" tantes vegades com vulguis i després et demanaran, revolucionàriament, uns quants dòlars".

Crítiques i elogis a una relació sempre difícil entre el Nord i el Sud. Els camps de treball provenen de superar aquest obstacle, fent que u més tres sumin sempre u... Forçant la suma amb una mica d'imaginació.

Agnès Rotger

Unes vacances diferents

La Montse té 22 anys i és treballadora social. Al setembre de fa dos anys, va decidir, amb dues companyes de feina (treballen en un barri deprimat de Tarragona), d'anar a veure quins eren els problemes i les inquietuds de la gent del Tercer Món. El país els era igual, el que volien era descobrir el buit d'informació que els oferien els diaris. ¿Qui sap res de Rwanda, de la República Dominicana, del Vietnam de després de la guerra?

La Montse es va posar en

contacte amb la gent del Servei Català de Camps de Treball i la van adreçar a un comitè de solidaritat amb Guatemala. Junts van donar forma a un projecte que feia molta falta a un poble indígena: crear un petit centre de planificació familiar. Aquestes tres noies, amb sis companys més que s'hi van afegir, van començar a ser habituals a totes les fires i festes de Tarragona: venent samarretes, llibres i altres objectes per finançar-se el viatge, l'estada i part del projecte.

Simultàniament, van dedicar molts divendres i dissabtes a la tarda a conèixer-se i formar-se. No pas, és clar, a aprendre a fer de manobres o de pintors, sinó a familiaritzar-se amb Guatemala i a adquirir nocions bàsiques de sanitat –prevenció de malalties–, etc.

A l'agost següent van marxar. Van allotjar-se a cases particulars, pagant els diners justos a la família que els acollia (ni un cèntim més, per no confondre ningú), i van aconseguir aixecar una barra-

queta digna per a consultes primàries de planificació familiar. Amb el grup havien vingut també dos metges especialistes. Ells s'hi quedarien almenys un any, gràcies a l'ajut d'un organisme internacional, per a formar algunes persones del poble perquè es poguessin fer càrrec de l'atenció al centre.

La Montse i els seus companys van fer amics al Sud. Els metges van intentar que, a través de la solidaritat, no els necessitessin mai més.

A. R.